

Nr 31

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

Genom en den 6 april 1956 dagtecknad proposition, nr 164, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 21 september 1915 om behörighet att utöva läkarkonsten¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

1 §.

Behörighet att utöva läkarkonsten tillkommer

1) den, som — — — — — (legitimerad läkare);

2) den, som, — — — — — Konungen utnämnd;

3) den, som, utan att vara legitimerad läkare, är av medicinalstyrelsen förordnad att tjänstgöra såsom vikarie för läkare eller såsom extra läkare eller är av vederbörande myndighet förordnad till läkare vid den militära sjukvården eller är förordnad att vara underläkare eller amanuens vid offentlig klinik eller poliklinik;

(Föreslagen lydelse)

1 §.

3) den, som, utan att vara legitimerad läkare, är av medicinalstyrelsen eller, efter medicinalstyrelsens bemyndigande, av landstingskommuns sjukvårdsstyrelse eller motsvarande organ i stad utanför landsting eller sjukhusdirektion förordnad att tjänstgöra såsom vikarie för läkare eller såsom extra läkare eller är av vederbörande myndighet för-

¹ Senaste lydelse av 1 §, se SFS 1934:44.

ordnad till läkare vid den militära sjukvården eller är förordnad att vara underläkare eller amanuens vid offentlig klinik eller poliklinik;

4) den, som — — — — — tillåtelsen avser.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1956.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Framställning från medicinalstyrelsen

I skrivelse den 31 december 1955 hemställde medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för ändring i lagen om behörighet att utöva läkarkonsten så att läkarbehörighet kunde vinnas genom förordnande, som meddelats efter medicinalstyrelsens bemyndigande. Genom denna ändring avsågs att möjliggöra en överflyttning från medicinalstyrelsen till sjukhushuvudmännen av ärenden rörande förordnande av medicine kandidater att uppehålla tjänster som underläkare eller extra läkare vid de av landstingen och städerna utanför landsting drivna sjukhusen.

Medicinalstyrelsen framhåller i skrivelsen, att styrelsen årligen meddelar ett mycket stort antal förordnanden för medicine kandidater att uppehålla läkartjänster av olika slag. Största delen av dessa förordnanden avser tjänster som tillförordnad underläkare eller extra läkare vid landstingens och de utanför landstingen stående städernas sjukhus. Antalet dylika förordnanden brukar uppgå till omkring 1 600 varje år. Enligt styrelsens mening skulle en betydande administrativ förenkling vinnas om sjukhushuvudmännen finge befogenhet att själva meddela förordnande i dessa fall. Några sakliga betänkligheter mot att medicinalstyrelsen bemyndigades delegera förordnanderätten till huvudmännen anser styrelsen icke behöva möta, om delegationen sker under angivande bl. a. av de minimikrav i fråga om utbildning som sökanden måste uppfylla. I de fall då legitimerad läkare ej kunnat erhållas till ifrågavarande tjänster förordnas f. n. regelmässigt medicine kandidat att uppehålla tjänsten, om han avslutat för avläggande av medicine licentiatexamen föreskriven tjänstgöring i medicin och kirurgi utom assistenttjänstgöring. Då det torde erbjuda vissa svårigheter för huvudmännen att pröva om en sökande uppfyller minimikraven, föreslår medicinalstyrelsen, att de medicine kandidater, som fyller av styrelsen fastställda fordringar för erhållande av läkarförordnande,

skall äga att på vederbörande fakultets eller högskolas kansli erhålla bevis härom. Den som företer sådant bevis skulle alltså kunna av sjukhushuvudmannen förordnas att uppehålla i bemyndigandet angiven läkartjänst.

I skrivelsen påpekar medicinalstyrelsen emellertid, att det någon gång inträffar att en medicine kandidat, oaktat han fyller de formella kraven, icke lämpligen bör erhålla förordnande av här avsett slag. Styrelsen anser sig därför vara nödsakad att finna någon utväg, varigenom styrelsen kan förhindra att olämplig person förordnas. Detta tänker sig styrelsen kunna ske genom att styrelsen i cirkulärskrivelse till huvudmännen angiver vilka som icke bör komma i fråga till förordnande. Bland annat av denna anledning bör enligt styrelsens mening rätten att förordna medicine kandidater begränsas till sjukvårdsstyrelserna resp. sjukvårdsberedningarna och icke utsträckas till sjukhusdirektionerna.

Medicinalstyrelsen förklarar vidare, att det av styrelsen föreslagna förfarandet förutsätter sådan ändring i lagen om behörighet att utöva läkar-konsten, att läkarbehörighet kan vinnas även genom förordnande som meddelats efter medicinalstyrelsens bemyndigande.

Yttranden över skrivelsen har efter remiss avgivits av kanslern för rikets universitet, som därvid jämväl överlämnat yttranden från medicinska fakulteterna i Uppsala, Lund och Göteborg samt från karolinska institutets rektorsämbete, kvacksalveritutredningen, Svenska stadsförbundet, Svenska landstingsförbundet och Sveriges läkarförbund.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Hedlund, framhåller, efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och ecklesiastikdepartementen, i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet av den 16 mars 1956 inledningsvis att förordnande av medicine kandidater såsom vikarier på läkartjänster vid de av landstingen och vissa städer drivna sjukhusen bereder medicinalstyrelsen avsevärt arbete varje år. Departementschefen anför vidare att genom den föreslagna delegationsrätten medicinalstyrelsen skulle kunna avlastas dessa ärenden, och samtidigt skulle en betydande förenkling av förfarandet vinnas. Departementschefen fortsätter:

»Jag anser det angeläget, att varje möjlighet till förenkling i administrationen, som icke medför minskad säkerhet, tillvaratages. Sjukvårdsstyrelserna och sjukvårdsberedningarna har redan nu att förordna underläkare vid sjukhusen och vikarier för dem, då legitimerad läkare finnes att tillgå. Legitimationen innebär givetvis en viss garanti för att vederbörande är kompetent för tjänsten. Därest motsvarande garanti kan skapas för att de medicine kandidater som ifrågakommer till förordnande besitter erforderlig kompetens, synes mig intet vara att erinra mot en delegering av förord-

nanderätten. Under remissbehandlingen har i stort sett icke heller några invändningar gjorts häremot.

Medicinalstyrelsen förordnar f. n., då till vikarie för underläkare eller såsom extra läkare föreslagits medicine kandidat, regelmässigt sådan medicine kandidat som fullgjort viss för medicine licentiatexamen föreskriven tjänstgöring i ämnena medicin och kirurgi. Någon närmare prövning av vederbörandes kvalifikationer i övrigt äger sålunda i allmänhet icke rum. Däremot förekommer det någon gång att styrelsen, oaktat en sökande till vikariatsförordnande fyller de formella kraven, underlåter att förordna honom, emedan styrelsen fått kännedom om förhållanden som gör att sökanden icke lämpligen bör erhålla läkarförordnande. Enligt vad som upplysts mig är dessa fall ytterligt sällsynta.

Mot delegering av förordnanderätten torde hinder icke möta ur säkerhetssynpunkt. Konstaterandet att sökanden uppfyller de fordringar i utbildningshänseende som anses böra ställas för läkarförordnande kan nämligen lika väl göras av annat organ än medicinalstyrelsen, i synnerhet om, såsom styrelsen föreslagit, sökanden sättes i tillfälle att förete vederbörligt bevis om denna sin kompetens. Och medicinalstyrelsen torde även efter en delegering kunna förhindra att en för läkarförordnande visserligen formellt kompetent men likväl olämplig person får tjänstgöra som läkare. Den väg medicinalstyrelsen anvisat härför, nämligen att i cirkulärskrivelse till de organ som bemyndigats förordna läkarvikarier ange medicine kandidat som icke bör komma i fråga till förordnande, kan jag emellertid icke godtaga. Det måste beaktas att sådant bekantgörande för den enskilde kan bli av långt mera genomgripande betydelse än om han blott förbigås vid förordnande. Problemet synes mig i stället böra lösas på det sättet, att de organ till vilka förordnanderätten delegerats i tveksamma fall inhämtar medicinalstyrelsens mening innan förordnande meddelas samt att medicinalstyrelsen fortlöpande granskar uppgifter om meddelade förordnanden och vid behov ingriper däremot. I samband med bemyndigande torde medicinalstyrelsen därför böra utfärda föreskrifter om samråd m. m.

Med angivna reservation kan jag ansluta mig till medicinalstyrelsens av flertalet remissinstanser biträdda förslag. Delegeringen av förordnanderätten torde, såsom påpekats i ett par remissyttranden, såvitt avser förordnanden vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, böra ske till vederbörande sjukhusdirektion. I övrigt bör ifrågavarande bemyndigande lämnas landstingens sjukvårdsstyrelser och de utanför landsting stående städernas sjukvårdsberedningar eller motsvarande organ. Den härpå grundade befogenheten torde böra begränsas till sådana tjänster, för vilka den med kompetensbeviset avsedda utbildningen anses tillräcklig.

Det torde få ankomma på medicinalstyrelsen att meddela närmare föreskrifter och anvisningar rörande fordringar för nämnda kompetensbevis och förfarandet i övrigt vid förordnande varom nu är fråga. Därvid torde de

synpunkter som framkommit under remissbehandlingen och som här icke behandlats kunna beaktas.

Enligt läkarbehörighetslagens nuvarande lydelse kan behörighet att utöva läkarkonsten icke vinnas genom ett efter medicinalstyrelsens bemyndigande av annat organ meddelat förordnande att uppehålla läkartjänst. För genomförande av medicinalstyrelsens förslag kräves därför sådan ändring i sagda lag att behörighet även tillkommer den som förordnats på nyssnämnda sätt. Förslag till författningsändring med denna innebörd har uppgjorts inom inrikesdepartementet. För att förordnande av semestervikarier under instundande sommar skall kunna ske i den här föreslagna ordningen torde ändringen böra träda i kraft redan den 1 juni 1956.»

Lagrådet

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet

Underläkare vid de av landstingen och städerna utanför landsting drivna sjukhusen förordnas f. n. av landstingens sjukvårdsstyrelser och de utanför landstingen stående städernas sjukvårdsberedningar eller motsvarande organ. Vikarie för underläkare förordnas, då legitimerad läkare finns att tillgå, av sjukhusdirektionen eller för kortare tid å direktionens vägnar av dess ordförande samt, då legitimerad läkare icke finns att tillgå, av medicinalstyrelsen. Den framställning från medicinalstyrelsen, som ligger till grund för det föreliggande förslaget, syftar till att möjliggöra en överflyttning från medicinalstyrelsen till sjukhushuvudmännen av ärenden rörande förordnande av medicine kandidater att uppehålla tjänster som underläkare eller extra läkare vid nu angivna sjukhus. Avsikten är att delegeringen av förordnanderätten, såvitt avser Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, skall ske till vederbörande sjukhusdirektion och i övrigt till vederbörande sjukvårdsstyrelse, sjukvårdsberedning eller motsvarande organ.

Ur säkerhetssynpunkt synes den föreslagna möjligheten att delegera förordnanderätten, tillämpad på sätt i propositionen förordats, icke vara förenad med några nackdelar.

Departementschefen framhåller till motivering av förslaget att ifrågavarande ärenden bereder medicinalstyrelsen avsevärt arbete varje år. Genom den föreslagna delegationsrätten skulle styrelsen kunna avlastas dessa ärenden, och samtidigt skulle enligt departementschefens mening en betydande förenkling av förfarandet vinnas. Departementschefen framhåller även angelägenheten av att varje möjlighet till förenkling i administrationen, som icke medför minskad säkerhet, tillvaratages.

För medicinalstyrelsen kommer den föreslagna delegationsrätten givetvis att medföra en icke obetydlig lättnad. Däremot har utskottet icke blivit övertygat om att för sjukhusens del några mera märkbara fördelar står att vinna genom delegering till sjukvårdsstyrelserna eller motsvarande organ. För sjukhusen torde det icke innebära någon förenkling att hänvändelse skall ske till dessa organ i stället för till medicinalstyrelsen, och ur synpunkten av snabb behandling av ärendena synes det vara tveksamt, vilket förfarande som är att föredraga. Emellertid synes det utskottet som om delegering till *sjukhusdirektionerna* — som ju har att förordna vikarie för underläkare, då vikarien är legitimerad läkare — även i andra fall än som nu föreslagits skulle vara ägnat att medföra vissa administrativa förenklingar. Utskottet vill därför förorda att det måtte övervägas om icke en utvidgning av den föreslagna delegationsrätten i enlighet härmed kan vara lämplig. Utskottet vill dock icke motsätta sig att delegering skall kunna ske i enlighet med vad departementschefen i propositionen förordat.

För genomförande av förslaget kräves sådan ändring i läkarbehörighetslagen att behörighet att utöva läkarkonsten vinnes även genom sådant förordnande att uppehålla läkartjänst, som meddelats efter medicinalstyrelsens bemyndigande. Utskottet har uppmärksammat att den föreslagna lagändringen går längre än som är erforderligt för tillgodoseende av departementschefens förslag i fråga om delegationsrätten. Detta förhållande föranleder dock icke någon erinran från utskottets sida. Att märka är härvid att lagtextens utformning även inrymmer möjlighet till den utvidgning av delegationsrätten, som utskottet enligt det ovan anförda funnit böra övervägas.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr 164.

Stockholm den 8 maj 1956

På andra lagutskottets vägnar:

ELSA JOHANSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson, Sunne, fru Carlqvist, herrar Mannerskantz, Grönkvist, Alvar Andersson och Åkesson;

från a n d r a kammaren: fru Johansson i Norrköping, herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg, Hagård, Lundberg*, Carlsson i Bakeröd, Odhe* och Königson*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.